

reste Europa runt i sina stora hästdragna vagnar. Dessa vagnar har nu bytts ut mot bilar och husvagnar av de 20-40 procent av romerna som fortfarande lever helt eller delvis som stadsnomader.

Experter på att slingra sig

Världens 12-15 miljoner zigenare har aldrig önskat sig ett hemland som till exempel judarna. De har istället finputsat en livsstil, där hemmet är det ställe där fötterna står, och varje tanke på att förbereda sig för morgondagen är något som hör till den föraktade världen.

Genom tiderna har makthavare i Europa försökt förändra eller utrota zigenarna bland annat genom att tvångsförflytta barnen och döda eller fängsla de vuxna eller göra dem till slavar. Först i mitten av 1800-talet upphörde detta slaveri i Rumänien, som fortfarande är det land som

hyser flest romer. Under nazismen ansågs zigenarna vara en mindervärdig ras, som Hitler ville utrota. Det kostade mellan en halv och en miljon zigenare livet.

Trots århundraden av förföljelse och förödmjukelse har zigenarnas traditioner, språk och kultur överlevt. Det beror inte minst på att romer har många knep för att umgås med ickezigenare utan att tappa ansiktet och utan att visa vad de tänker om dessa gajer. För romer är det till exempel en sport att lura de vita att visa medlidande till exempel genom att tigga på kryckor och med ett hungrigt barn i famnen eller genom att framstå som ödmjuk och obemedlad inför eventuella socialarbetare för att sedan skratta högt åt de naiva gajerna som gått på föreställningen och pungat ut med sina allmosor.

När det gäller registrering, har zigenarna alltid slingrat sig så gott de kunnat.

Sina namn har de bytt ut efter eget tycke, så att de blivit svåra att spåra. Många av dem vill nämligen inte delta i ett samhälles byråkratiska system, betala skatt, sätta sina barn i regelbunden skolgång eller bli avslöjade med att låta minderåriga gifta sig och skaffa barn.

Som 14-åringar är många zigenarbarn redan gifta, och en del av flickorna har fått barn. De tidiga äktenskapen är ett medvetet försök att hindra flickornas skolgång – utbildning är nämligen det största hotet mot kärnan i zigenarkulturen, som många, särskilt ur den äldre generationen, kämpar för att bevara.

Kvinnornas underliv är orent

Romerna är fördelade på fyra stammar eller nationer: kaldarash, lowari, machavaja och tshurari. Dessa är väldigt olika; till exempel är kaldarash känd för att ►

*Graviditeten är äkta,
men inget annat. När
zigenarna tiggat ihop nog
med pengar, kastar
de kryckorna och
lumpkläderna.*

TOMASZEWSKI'S IMAGE
COLLECTION

